

R E G É L Ő.

PESTEN vasárnap július 20^{kán} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóírásnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

K Ö L T É S Z E T.

I b r á n y i. *(Folytatás.)*

Egy csupa pusztá csekély történet titkos alakja

A' végzés erején a' leendőt néha kivivja.

Hős-hatalom szakad egy babonás hajszállal a' porba:

Sámsonok esnek alá Dalilák karján a' homályba.

Tíz év-sullyal a' szép Ilonák Trójákat elontnak.

Asszony alakba' jelent-meg e' várnak is illy veszedelme.

Egy denevér szellemre szokott henye éj-csalogány, egy

Rosz termés kibolyongva a' várból lett Törököknek

Rabzsákmánya, de egyszersmind magyar ügynek is undok

Árulója. E' lúta kogyót megnyerve Törököknek

Mondá: a' mi időn hős Betlen fejdelem a' vár

Róla nevet vett bástyáját felemelni parancslá,

Ő a' vár-nagynál vala szolgálatban; azért is

Jól tudná ama rejtett árkot, mélyen a' vára

Melly szolgál, 's a' sánczvizeket könnyen kiapasztja.

Felfedezé a' ledér e' tájt a' Törököknek. — Azonnal

Számptalan ásóknak, vasain megnyilt a' nagy árok;

'S kis Pecze öble a' sáncz-vizeket befogadva — a' száraz

Sáncz fenekek szabadon kivalának tárva Törököknek.

Védtegent-vesztett őrnép keserülte veszélyét;

Ám de pogány száján vad öröm hurráhja kiáltott.

Létre derült Ali gögje adott most büszke parancsot;

'S a' sok ezer kezek a' bús hon-földet hasogatni

Vájni alatt 's fen kezdék, 's a' sánczok menedéki

Kün föld-töltéssel — ben már kígyózva lopódtak

A' bástyák-'s vár-falnak alája, letömve gyuló-szesz

Romlások-rejtette hatalmával; de nem érve

Még most czélt; mert a' védnép kitanulva a' fortélyt,

Titkos erőnek akart titkon szem közbe bevágni.

Ám de kinek köszöné a' vár e' merészi találmányt!?

Rákóczynek temetésével kirekedve Ecsedre
 A' várnak főbb.tisztviselőji — magára hagyatva
 Fő nélkül közösen még eddig dolgait üzte
 A' védnép, de keményebb ostrom nyomva figyelmét —
 Csüggesztő bús zürzavarok közt vízbe halóként
 Kapkoda — jaj! de sikertelenül ide, majd oda. — Ekkor
 Álla elő a' magyar véd-angyal — Zrínyi alakja —
 Fő-nemes és a' derék Ibrányi Mihály; ki imigy szolt:
 „Bajtársim! sorsunk végső idejére jutottunk.
 Elhagyatott várunk mindentől. Nincs feje senki,
 A' ki után hallgassunk, 's így a' zavarba fulunk mind.
 Bár hős mindenegyik köztünk; de ha tervek oszlnak,
 Nem lehet egy fő czélra sietni; maroknyi sereg, ha
 Elszakadoz pártokra, enyésznet torka előtt áll.
 Sok nagy erős nemzet, 's a' Magyar nem haldokol így ma!?
 Tartsatok össze barátim! erős és hű kötelékkal.
 Rajta! kövessetek engem a' földnek mély üregébe.
 Vágjunk szembe pogánnyal alatt is — czélja ne teljék —
 Fenn is. Mig karom él, 's az utósó gyenge lehellet
 Mig nyöszörög keblemben, e' mell lesz mindig elől hű
 Véd falotok. Bizzunk az örök szent gondviselésben!
 Buzgó szent esküt mondjunk valamennyin a' hűség
 Oltárán. Én esküszöm erre a' vég pihegésig!“
 A' felbuzdult őrség hős szív-telve kiáltá:
 „Elhagya bár minden, de derék bajnok, te velünk vagy!
 Árva erősségünk sorsunk kezeidbe letesszük.
 Hős fejedet 's egymást hogy buzgón védi halálig
 Mindenikünk — a' nagy Isten drága nevére fogadjuk!
 Rajta! vezess, törjünk falakon földön ma keresztül.“

Ekkor a' nagy bajnok, ki a' várban most egyedül volt
 Mind hadi mind polgár-fő, mind minden — ragad ásót,
 Őt követék szép hős amazon neje, ritka leánya —
 Mária, kik fő rangjok e' köz zivatarba' feledve,
 Mentek elől égő lámpákkal, fáklya-világgal;
 'S a' föld keble setétjét gyenge világra deríték
 A' munkások szorgalmát haladásra segítve.
 Itt izzadt a' kevés őrnép egy része, a' földnek
 Mély üregét török alsánczczal szemközbe bevágva.
 A' más rész fen megrohanástól védte a' várat;
 'S ágyúkkal zavará a' pogány munkáknak irányát.

Mig ben fáradozott 's a' halállal küzde a' már hat
 Százra apadt őrnép, 's minden, ki csak élni mozogni
 Még tudá — szittya erényű gyermekek, asszonyi népek
 Harczi 's egyéb munkákban hűn részt vettek önként:
 Már az alatt az Ecsedre rekedtek is érte a' várnak
 Mostoha sorsát aggódtak; de segíteni kedvök,
 Vagy módjok nem volt. Egy csak még is vala köztök
 Árpád-fajta levente, magyar hős, Kürti — a' durva
 Ércz mellű, de belől finom érzésekre kifejtett
 Kürti; kit a' gyász-hir, kötelesség, ősi erény 's még
 Haj — de mi! — a' szerelem, 's végzés titkos szava vissza
 Lopva ragadt amaz ostromlott várhoz. Keserülte
 Ő anya földének sorsát; a' mi több az erősség
 Minden véd-szerein, hadi eszközein vala ő fő
 Gondviselő, 's a' mi legtöbb már Ibrányi derék egy
 Ritka leányának rég hűsziv-telte jegyesse.
 „Mária! élsz-e: pogány karján senyvedsz-e alétan?“
 Fuldokló hangon kérdé — közelítve a' várhoz —
 Éji magányától; 's távulról vissza felelt a'
 Bús mozsaraknak vad bőgése — igennel. Azonban
 Fő zsibbasztó gond se mutat vala utra se módra —
 Hogy juthatna az osman körbe szorult falakon be.
 Ment hát kábultan, maga is nem tudva, mihez fog;
 Ment bizván csupa sorsra magát 's kétsége reményét.
 Ment vakon és némán, de fejét elszánva halálra,
 Felriadott mély gondjából nagy lódobogásra.
 Gyáva Musulman jött sebesen zsákmányba elülve.
 Lopva kijártak ezek szomszéd helységekre rabolni.
 Társaitól maradt vala el. Most hallva setétben
 Kürti lovát, Törököt képzelt; 's szólt nemzeti nyelvén:
 „Osszuk-el a' terhet, bajtárs! nem bírja lovam már.“
 Kürti e' szókra kiszállta magából, 's mintha az égből
 Intést kapna, felelt törökül (keveset tudá): „adnád
 Ált' egy részét hát“; 's a' Török mig küzd vala azzal
 Lomha agyát a' magyar kard két darabokra elosztá.
 Most villant-meg eszén Magyarunknak a' rég keresett terv,
 A' törökös vér-leple ruhát a' magyarra voná rá.
 És az egész külsőjét osman képre varázslá.
 Így szállonga az éj szárnyán be Török hada közzé.
 Így beavatva magát a' félhold szárnya alá; hős
 Bajnok néze belőle ki; vérbe borulva ruháji —

a

Láta keresztény vagy szent osmanvért a' török szem
 Rajta; de ő sietett valahogy be a' várba lopódnai.
 Látá a' Törököt, mint ása a' várnak alája.
 Hallá — vélte, hogy a' várnép is szembe törekszik
 Álsánczával; azért maga is lesietve Törökhöz,
 Ásáshoz foga. Még csak e' terv lehető vala nála —
 Hogy tán össze talál az üregben a' várbeliekkel.
 Mert күн — mint Magyar, álla az osman fegyverek élén;
 Mint Törököt fenyegették a' várvédi lövések.
 Ása tehát tüzesen 's a' szerencse erére akadt rá.
 Egy titkos szakadékra találva — letűnt a' világról,
 Mászva csuszott, mint összelapult féreg televényben,
 Vagy mint a' föld alji mesés váz-lelkek a' régi
 Költészet szenv-'s enyhelyein kóborlani szoktak.
 Hág vala — képe az emberi sorsnak — most fel-alá ő
 Hol's hogy — vagy soha — fog menekedni-ki e' szomorú nagy
 Sirjából a' természetnek — nem tudta semmit.
 Vergődött eleven-temetett holt mély temetőjén.
 Már veszté erejét, már tikkasztá a' rekedt lég;
 'S gyenge moraj — mint mély kripták, bányák fenekéről
 Jött moraj — elzsibbadt füleit megütötte azonban.
 Erre fogott — kézzel lábbal sietett eme tájra.
 Bús halavány sirbolti világ csillámlik elejbe
 Keskeny földhasadékokon ált'; betekinte azon — 's haj!
 Mit látott! — ere nem vert, szem 's száj tátva maradtak;
 Vére fagyott — túl Mária fáklyát tartva kezében
 Álla a' munkás nép elején — mint éji királyné —
 A' hegyek istennéje — arany fürtökre lesodrott
 Hó-vállakra terült hajjal, szent angyal alakban,
 Báj-termettel a' bús romok alján néma kegyek közt
 Fen lebegő tündér — úgy Mária álla a' nép közt.
 Szólni akart az alélt vándor; de vigyázatlanul rá
 Dülve a' túlról aljában megvált puha földre —
 Borzasztó zuhanással a' sok föld — észre se véve —
 Hirtelen, és egyszerre halomként omla-be — hátán
 Ré-m-terhét a' munkásoknak elejbe terítve.
 Mint villám-szél sujtottak szét-tántorodának
 A' munkások; Mária lábai össze rogyának.
 Milly jelenés! — a' Törökre — ruhát kicserélni feledte —
 Rontva a' nép — Kürtit magyaros dolmán-nal övezve,
 Lá-bainál a' muszulman rongyokat össze tapodva —

Látja — rövid kis percznyi varázsi idő csuda dolga.
 Mária már eszmélve magát a' drága jegyesnek
 Hű karján forró csókokkal elöntve találta.
 Kürti az elbámult sokaságnak előtte beszélte
 Most röviden vele történetek tartalmait édes
 Át-karolása alatt Ibrányinak, és szeme fénye —
 Hősi nejének; 's lámpa világnál felsietének —
 Mária Kürti szerény ölelései közt; 's a' legelső
 Gondja e' hősnak volt a' lő-por-tárba tekintni.
(Végzet következik.)

ORSZÁGISMERTETÉS.

Felix-Bányai Fördő.

Szegedről sz. Iván hava 15-ről. — Kedves Károlyom!
 Utószori levelemben értesítélek, hogy Szegedet, hol a' barátság, és rokon érzetű lelkeknek társaságukban szoknak lefolyni hivatalomból engedett üres óráim, kevés időre elhagyva táblabíró Korda János, és esküdt Duka Károly urakkal az erdélyi nagyfejedelemség nemzeti nagy gyűlésének megglátására Kolosvárra utazandok. Azonban némelly körülményeknek közbejövetelök miatt annak későbbre halasztásáról N. Váradon tudósittatván a' derék Bihar megye némelly helyeinek megtekintésére fordítók gondunkat addig is, mig Erdélyből némelly újabb tudósításokat fogunk hallani. Illy czélból a' Belényesre vezető országuton kiindulván majd a' sok viszontagságokat hajdan kiállott vár környékére, majd a' megyés püspökségnek dám-vadas kertje mellett tovább haladva a' fehér papoknak Pecze sz. Mártonyi szép jószágukba, innen pedig valamennyire alább ereszkedve azon völgybe jutottunk, hol a' Felix-Bányai fődő házak állanak. E' hely igen kellemes, és bájos helyzetű, az ország uton balra fekszik. A' bemenetel balján az utra véggel áll egy épület, mellynek első szobája régi rajzolatokkal ékesítve ebédlőre, egyszersmind pedig minthogy benne teke-asztal is vagyon, mulató helyül szolgál. Tovább a' bérlő lakása, 's konyha helyezettett; a' mintegy ölnyi szélességű folyosó pedig sétálásra használtatik, és ülő helyül. Ez után az utnak hosszában áll egy épület; mellynek szobájit a' fődöket használó vendégek lakják; annak ellenében áll a' fődöház, a' bemenetnél mindjárt az úri fődő; a' padolatnak lyukain buzog-fel a' gyógyító viz,

mint Szliácstokban; ereje, szaga és jótevősege igen hasonlít a' környékekben helyezett Vihneyi fürdő vizéhez; továbbra polgári, és köz emberek fürdőji állanak. — Sokan nyerték már itt a' betegeskedők közül vigasztalásaikat; kár benne mindazáltal, hogy ha a' viz egyszer kibocsátatik belőle, mintegy 48 órára van szükség, hogy ismét megtelhessen. — Vajha a' természet jótevőbben mutatná iránta magát, és gazdagabban nyitná-fel a' gyógyító forrást, vagy ügyes mesteri kéz segitené elő a' természetnek ezen szük adakozását. — A' fürdő teremre földszint, és emeletben is külön szobák állanak ajtaikkal egyenesen a' fürdő-terem felé, mellyeket szinte a' vendégek lakják; a' fürdő épülete megett egy téresebb hely nyílik, mellyen a' forrás, és távolabbra a' Pecze folydogál a' réteken keresztül. — Az ország uton túl jobbra egy igen szép, és százados cser, bükk és tölgyekből álló erdő fekszik, benne egy fedetlen konyha, hol a' gyógyittatás végett ide utazni szokott szegényebb sorsú jövevények főzik élelmökre megkívánt eledeleiket. Az erdőnek túl része egy magosabb hegybe ütődik, mellynek oldalában berkes és sűrűs helyek sétálással kínálkoznak a' jövevényeknek. — E' fürdőnek jövedelmeit szinte a' fehér papok nyerik. — Vajha e' valóban kedvező fekvésű, igen regényes vidékű helyen álló fürdő a' hason-nemű külföldi intézetek kényelmeinek csak egy részével is elláttatnék, az épület és környéke csinosabb alakkal diszesítették! Ha minden évben kevés tétetnék is az egésznek csinosbitására, 10—12 esztendő múlva milly kellemes mulató helyül szolgálhatna a' miveltebb lelkű Váradiaknak! Pedig ezt tenni méltó 's érdemes is volna. — Én e' kellemes helyen egy igen szép társaságot találván, még az is bájosította reám nézve Felix - Bányát, hogy itt a' honfi sziveket olvasztó hangászokból egy társaságot találék, mellynek tagjai, a' setét képű uj magyarok, kellemes magyar nóták eljátszásával hevíték keblemet. — Végére siet minden ez életben barátom! Gyönyörünknek is végére kell tehát menni. — Távul volt még utunk Magyar Csékéig. Addig is tehát, mig többet közlök ezen utamról, vedd ezeket szívesen szerető barátodtól.

Miskolczy Istvántól.

J E L E S M O N D A S.

Természet és szerelem.

A' szabad természet szép keblében
 Mennyi az édes — a' tiszta kincs!
 Ott még az egyszerű ember szívében
 A' törvény — a' szokás erőszakja nincs.
 Ott a' mátka-ágyat a' természet veti,
 Párnája puha moh, 's karpitjai annak
 Egy virágzó zöld fa lombjaiból vannak;
 Az új párt ahhoz a' szerelem vezeti;
 'S míg áldást zeng rája egy csalogány,
 Menyegzői tanú csak — a' magány.

De á k y.

G n o m á k. Az emberek sorsát magosabb valóság intézi, 's benne védre talál az erény, mellynek utjai hogy boldogságra ne vezérelnének, lehetetlen. Franklin után L. Amalia.

Nem az a' hiv munkás, ki egész nap, hanem ki jól dolgozik. — Nem azt illeti a' köz tisztelet, ki a' nemzetnek javát akarja, hanem ki azt eszközli is. Mert az akarat — feltétel: de a' tett — fáradozás.

A' szerelem hasonló a' tűzhez. Ennél kezünket melegítjük, anél szívéket. P. Szőke Dencsről.

K Ü L Ö N F É L E.

Főnyertesek a' legközelebbi sorsjátékban, melly jul. 15-én Bécsben ment végbe, ezek: 30,198 nyeré a' serházat, vagy három száz ezer ftot bécsi becsben. — 126,345 nyert 25,000 ftot. — 137,181: 10,000 ftot. — 23,881: 5,000 ftot. — 139,381: 4,000 ftot. — Veres szabadsorsok: 128,414 nyert 15,000 ftot. — 72,334: 6,000 ftot. — 100,329: 3000 ftot. — 137,917: 2,000 ftot. — 72,459: 1,600 ftot. — 100,831: 1,500 ftot.

G a l a m b p o s t a. Paris, Brüsszel, és Antverpia közt most galamb-posta-járás alapították. Antverpiából egy huzomban a' galambok Mons-ig szállnak; itt a' levelek más galambokra köttetnek, mellyek ismét St. Quentin-ig szállnak, melly stáción e' szárnyas expressusokat ismét mások váltják-fel. Illy módon egy parisi pénz-váltó Antverpiából küldött levelére 24 óra mulva választ nyerhet. Egy jól megtanított galambnak alig van szüksége egy óra negyedre, hogy Antverpiából Brüsszelig jusson. 45 galamb közül, mellyeket a' galamb-kedvelő társaság St. Nicolásból Londonba küldött, jun. 26-án elbocsáttatásuk után az első napon hatan ismét vissza érkeztek St. Nicolasba. A' kitett jutalmakból (3 arany és 5 ezüst emlék-pénz) Verstareten testvérek nyerték az elsőt. Galambjok t. i. a' legroszabb idő ellenére is éppen két óra alatt járta-meg útját. Poucke uré pedig 2 óra 1 percz alatt érkezett-meg.

K ü l ö n ö s o p e r a t i o. Philadelphában, az ottani hires orvosok Jakson és Draper vezérlete alatt valamelly egészen új operatio vitetett véghez, t. i. a' nadályok (piócza) belső használtatása, mel-

lyeket ezüst csőcskék segédelmével egy férfi torkán leeresztettek, ki gége-hervadozásban szenvedett. A' következmény sikeres volt.

Lélekismeretes hajdankor. Még fen vannak az irományok, melyek szerint 1486-ki sept. 22-kén Flandriában minden külső formalitások megtartása mellett hóhér pallosa által feje vétett egy — sertésnek, mely egy gyermeket evett-meg. Hasonló történt egy bikával, mely a' beauvais-i egyházi kerületben 1499-ben majus 16-kán felakasztatott, mivel egy gyermeket ölt-meg.

Szintől irtózó tébolyodott. A' londoni Bedlam-ban jelenleg egy bolond találtatik, ki a' kék színt ki nem állhatja, 's ha hozzá valaki kék öltözetben közeledik, leghevesb dühösségre fakad, mivel ezt maga iránti gúnynak tartja. Nem volna érdek nélküli dolog, ha valamelly ügyes orvos vagy psycholog ezen felette nevezetesen tünetnyel mélyebben megvizsgálván, annak okát felfedezhetné, a' mi, igaz, soha se volna kis feladás.

Századunk legelső embere. „Ki nekem meg mondja, kicsoda századunknak első embere — monda nem régiben egy fiatal Franczia valamelly társaságban — annak öt butellia sampányit fizetek; de ha ki nem találja, úgy ő fizet nekem annyit.“ — Többen ajálkoztak a' fogadást elfogadni. Egyik Napoleont, másik Canovát, harmadik Göthét — végre egyik ama híres szakácsot Viard-ot is említé, ki uj mártalékot (sauce-t) talált-fel. De a' felhívó egyre rázta fejét. Végre midőn már mindnyájan elhallgattak, ő szót vön: „Én — ugymond — kisegitem mindjárt kegyeteket álmaikból; én — én vagyok századunk első embere... Én az 1799-ik esztendő utolsó éjfele után három minutummal születtem, 's meg vagyok felőle győződve, hogy kegyetek nem fognak embert találni, ki nálam nagyobb igazzal mondhatná, hogy ő legyen századunknak első embere.“ — Mindnyájan megkaczagák ez ötletet; de a' fogadás meg volt nyerve.

Borzasztó eset. D'Eure-et-Loire departementban történt, hogy bizonyos házi atya egy tonna alma-bort készített 's azt szorgalmasan betapasztotta. Nem rég felesége 's két leánya valamelly fáradságos munka után magokat megfrísitni akarván a' tonnát megcsapolják. A' legfiatalabbik leányka egy pohárral megiszik, 's legott szörnyet hal; úgy a' másik is. Az anya jajgatva segítségért esdekel, 's egy orvos hozatik. — Ez kérdi az asszonyt, ha bizonyos volna-e benne, hogy a' tonnában nem egyéb mint almabor volna. Az asszony bizonyítá, 's bizonyosságul ivott is belőle; de valamint két leánya, úgy ő is halva maradt. Most a' tonnát kinyitják, 's annak fenekén egy holt kigyót találnak, mely mérget az almaborba vegyítette.

Visszás rejtvény.

Olvasd bár három betűmet kelet 's nyugot módjára,
Vagy visszáról vagy előről, mindig lelsz egy hangjára.
Honunknak egyik királya rövid nevem viselé,
Fájdalom! azt a' durva kor vétkeivel terhelé.
Nagyobb megyéink egyike szinte azt megtartotta,
Csak hogy a' rövid régihez az ujat ragasztotta.

Előbbi rejtvény: Vár, kár 's a' t.

Szerkezi Róth krepf Gábor, halpiacz 86. szám

Nyomt. Trattner-Károlyi, uti utca 612.